

МИКОЛА
ПОНЕДІЛОК

СОБОРНИЙ БОРЩ

М. СЕРБ

С О Б О Р Н Ы Й

Б О Р Щ

Mykola Ponedilok

Микола Понеділок

EL BORSHCH
SOBERANO

CUENTOS HUMORISTICOS

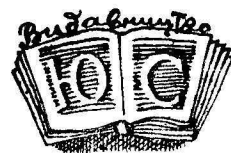
diasporiana.org.ua

EDITORIAL JULIAN SEREDIK

Buenos Aires 1960

С О Б О Р Н И Й
Б О Р Щ

*Збірка гумористичних нарисів, розповідей, лицедійств,
оглядів та рецензій з актуальних і недавніх подій.*

ВИДАВНИЦТВО ЮЛІАНА СЕРЕДІАКА

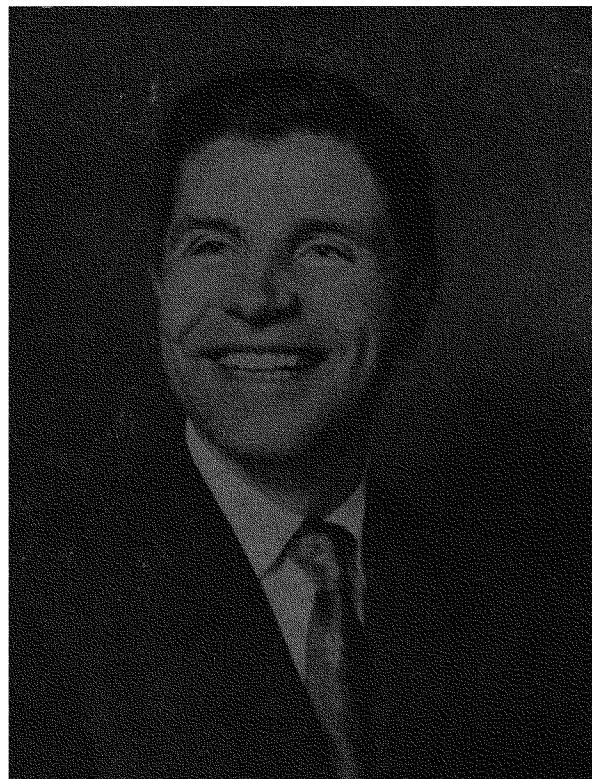
Буенос-Айрес 1960

Тираж 2.000 примірників.

Обкладинка і рисунки в тексті Бориса Крюкова

Всі права застережені.

Copyright 1960 by the Publisher

М. Понєрієв

СОБОРНИЙ БОРЩ

На оголошенні грубезними — упереміш червоними
та чорними — буквами стояло:

Об'єднання «Соборність плюс співпраця» уряджує — година восьма — РЕПРЕЗЕНТАЦІЙНИЙ БАЛЬ
--

І ось... Почнемо.

Зближається призначена година... Біганина у залі
збільшується... Туди й сюди проскакують... І навпаки.

З якогось закапелка виносять вазони штучних кві-
тів, обдмухують із них заляглий порошок, обкроплюють для
свіжости водицею — й розміщують по столиках...

Посередині споруджують підвищення із мікрофоном
— для вступного словечка, чи як тихцем по закутках
підказують, для вступної копії слів Івана Дмитровича
Шклянки — творця організації...

Іван же Дмитрович... О, той гуторить збоку, з осві-
ченим, друкованим і більш чи менш розтитлованим по-
важним панством: поетом Сухоребренком, співцем ро-
злогого латаття в очах коханої дівчини, професором з ді-
лянки філософії паном Кунявим, директором місцевої
книгарні паном Копійкою та диригентом мішаного хору
маестром Півником.

Іван Дмитрович говорить... Всі інші вдивляються в його лице — вислухують...

— Дорогі мої! Мета сьогоднішнього балу — показати єдність. Он як! Наш клич сьогодні — **уболивай, су-сіде, єдністю!** Усі забудьмо на вечорі, що ми частенько не миримось, що хтось когось не зносить, що хтось на когось кривим оком косить. Забудьмо! Перед єдиним гостем, американцем, продемонструймо монолітну спільність! — урозуміє Іван Дмитрович. — Хоча я з Полтави, а Півник, — вибачте, пан Півник, — із Тернополя — але ж ми, грець візьми ворогів наших, єдина братія. Брати ми, чи не так, маестро Півнику?

— Та ми, добродію, брати, — тоненько й солодко, мов би у горлі з'явилася сопілка, погоджується пан маестро, — брати ми, а як наші дружини? Чи зробите їх сестрами — не знаю. Он уже на кухні наїндичились одна на одну. Бубонять щось від невдоволення... Боюся, щоб не зчинилась буча...

Така новина не аби як вражає Івана Дмитровича. Він підскакує, мов би електрики діткнувся, тоді по-кумедному зіщулюється, кривиться, відхас... й без слова, жвавенько, до кухні забігає... За ним, певне, щоб ліпше об'єднати куховарський відділ, шурхає і Півник...

— Гарячі люди, — пронизуючи очима зникаючого диригента, услід йому завважає книгар Копійка. — Діловий нарід. А ще почуєте, яку Дмитрович сьогодні промову виголосить. Про єдність, зрозуміло. Ото бо говоритиме.

— Коли б недовго говорив, — встряє, журливо по-

хитуючи білою голівкою, професор Кунявий. — Бо ще як сипоне словами, як вдарить водограй словесний — тільки тримайся...

— Можна зарадити нещастю, — мов би між іншим, вставляє Сухоребренко.

— А як? Маєте якийсь рятунок?

— Так. Можна спинити.

— Кого?

— Той водограй словесний. Я можу його урвати. Вийду й вірші свої із збірки «Свіже латаття» читатиму. Гарзд?

— Ні, ні, — налякано відпекується від рятівничих помислів поета пан Копійка, — від вапих віршків поважність сильна... задума непомірна на людей надходить... Ліпше не треба. Колись бо іншим разом. Ми, якщо Іван Дмитрович довгенько промовлятиме, пустимо в дію патефона. І загальмуємо.

— Не легко його загальмувати, — усміхається професор Кунявий. — Перекричить, як схоче, й патефона. Хіба ви не примітили — його охоплює екстаза, коли він виголошує промови.

Заметушився в коридорі люд... На шепіт перейшли... На вулицю поглядають...

Раптом...

У залі запалили всі світла... З кухні вискакують переполошені, хоч і радісні, Іван Дмитрович та Півник — й виструнчуються хвацько біля входу...

— Іде! А, йде! Дорогий гість, американець іде!!

— На східцях! В циліндрі ніби, а замість краватки — метелика на грудях має...

Півник тонкий, високий, як тополя, застигає біля дверей... А Іван Дмитрович — низюсінський, хоча розбуканий не в міру спереду й з боків, скидається на вуц давно зів'ялої калини.

— Отож, маестро Півнику, не забувайте! — шепоче зів'ялий кущик.

— Все знаю! — тихцем кидає тополя.

Іван Дмитрович від нервування пригладжує невиразного кольору краватку, що настовбурчилась на круглому, мов невеликий глобус, животу... Пан Півник безупинно причепурює долонею та гребенем розкішну шевелюру...

— Перед чужинцем — погідна усмішка, співпраця, дружність і... — Іван Дмитрович затнувся.

— Сімейна згода, — підказує маестро Півник, — соборність...

— Еге ж! Те, що, властиво, у мене на язиці було — соборність.

Гостя зустрічають усмішками, оплесками... То тут, то там вигукують і «ох», і «ах»... Йому підносять китицю червоних рож, покроплених для виразного паху фіялковою парфумою...

Садовлять посередині. Між квітами. Праворуч — штучні, ліворуч — справжні квіти...

Гість ще не всівся, ще навіть якслід не роздивився, як із кухні двері навстіж розчинилися... І витяглися довгим рядочком гарно зодягнені дівчата й молодіці: із

тацями та тарілками, з серветками та рушниками... Із пляшечками, карафками й чарками...

До нього... Один за одним... Підступають і гречно пропонують. Кожний своє: той легку перекуску, а той тяжку, той хрящика з м'ясцем і хріном, той водичку та пивце, ще інший — горілочку, вишнівочку та віскі...

— Одну лиш ложечку.

— Один пматочок.

— Малесенький ковточок.

— А прошу.

— Ще й будь-ласка.

А містер Фрай (так звуть почесного американця) обдаровує всіх добрим слівцем — і відмовляється. І від їства, і від питва...

Але... коли перед його лицем, з'явилася зграбненьна панночка, з зеленими та свіжими, мов шойно зірвана салатка, оченятами — і промовляє, мов приспівує: «може борщу спожиете?» — він апетитно рухає устами.

Виходить, щось таки то з'їсть!!

Іван Дмитрович із віддалі киває панночці, мовляв, припрошуй дужче гостя, кралечко, припрошуй, аджеж бачиш сама — він слинку вже ковтає... Він згодиться, він покуштує...

— Смаченький борщ. Це наша найулюбленіша страва, — приспівує щиріше дівчинка. Для вас приготували. Може дозволите?

Ну, безумовно, містер Фрай не може далі відмовлятися... Сперш поглядом, потім слівцем погоджується.

Панночка від вдячності схиляється... й метеликом випурхує із залі. До кухні!

Звідти з новою силою застукотіли ножки, з новим завзяттям стали кришити, смажити, мішати, підправляти.

Іван Димитрович від щастя не знає, куди подітися! Для нього в цю хвилину слово «борщ» звучить, як ще віколи, хороше. По-особливому. Мов музика. Борщ рідом став приємнішим від усього їстівного! Навіть... навіть зелені кислі огірочки й квашена капуста, що їх Іван Димитрович частенько облюбовує після довгеньких політичних роздумувань у барі, тепер не мають такого всеваблячого чару...

Борщ! Національна страва!!! І містер Фрай зволить її покуштувати... Димитрович так захопився, так зрадив борщеві, що ним і починає свою промову. Та тут же, після кількох словечок, схаменувся й спритненько перекочив до основної теми — до єдності, пошани і тому подібної приємності...

І що ж! Тільки...

Тільки но він, як казав професор Кунявий, пустив у рух словесний водограй, тільки но почав на повний розмах цитувати:

«Де згода в сімействі, де мир і тишина...», як з кухні щось підозріло тріснуло й загуготіло... Опісля розлігся брязкіт посуду й відгомін енергійних ляпасів...

Іван Димитрович від передчуття чогось недоброго аж зойкнув... Аж заскреготав зубами... Коли — дивись — до нього, попід стіною, навшпиньки, пробирається сторож Кирило Куш...

— Іване Димитровичу, — під вухо докладає, — війна розпочалася...

— А хто кого? Совети на Америку?

— Та ні. Баталія! Ваша Марія Півникову Дарію. А потім Дарія Марію. А вже пізніше замолотили одну одну, мов ціпами...

Іван Димитрович заляк на місці... Пополотнів сірома, страх пополотнів...

— Голубчику, сивесенький! Во ім'я еміграції, консолідації, репрезентації — піди до них. Утихомир... Я ж промовляю...

— Та де там їх утихомириш. Щоб ще мені попало. Там кухня клекотить від рукопашної.

— За що ж вони зчепилися?

— За б о р щ !

— За який б о р щ ?

— Що у каstrулях, — не знаєте?

Ну що його робити!? Іван Димитрович вклоняється, мов би закінчив доповідь, — і під ріденькі оплески не зіступас, а зсувається з підвищення...

— Ну що ж із тим борщем? — прямуючи до кухні, допитується в Кирила. — Пересолили, розварився?

— Не розварився, Димитровичу, а розділився.

— Р о з д і л и в с я ? !

— Еге. Ось ідіть, переконаєтесь...

Іван Димитрович у дверях кухні хватається за голову... Ще півгодини тому до блиску причепурене, впоряджене приміщення тепер скидалось на руїну. На плитці в стрільчастих языках вогню тріщить перевернута

каструля... Обчищена картопля упереміш з череп'ям від тарілки — валяється біля порогу... На стільцях розкидано лушпиння...

— Оце так вшкварили! — нарешті Іванові Дмитровичу попустило в горлі і він здобувається на слово — Чого це ви розлютувалися?

Його жінка і жінка маистра Півника — насупилися на протилежних закутках й погрозливо поблизкують одна на одну блакитними та карими очима.

Кирило вказує Івану Дмитровичу на стіл. А на столі горнята. А з тих горнят випаровується й розноситься по всій кімнаті пах... Напрочуд гарний пах...

Полив'яне горня — Шклянчихи, а рудувате — Півничихи.

В одному — борщ зелений. Полтавський. Густесенький. З картоплею, квасолькою, капусткою, та ще й з салом, підсмаженим молоденькою та зелененькою цибулькою... Та ще й лавровий листочок на додачу вкинено... І кропу дрібку...

В іншому — борщик червоний. Тернопільський. Рідесенький. Із бурячком, затушкованим дрібнюсінкою заварішкою, (а в закрипці морквичка, петрушечка та інша зеленінка)... Піддобрений м'ясцем та прихорошений сметанкою з затертим борошном... Та ще й кваску з цитрини для смаку вкраплено...

Отже — куди не глянь — чи в одно горня, чи в інше — слинка від посмаку до горла приступає...

— От, бачите, через що війна зчинилася, — каже Кирило, вказуючи на горнята.

Іван Дмитрович в поли руками вдарився... А обличчя аж почорніло...

— Пропав мій баль! — кричить. — Загинула репрезентація!

Він знає, що скоріше відзвичається він від довгих

викладів, скоріше покине чарку або зненавидить кислий огірок, ніж заспокоїть, замирить очих двох куховарок.

— Ані ось стілець в вас нема глузду! — крізь сльози став дорікати. — Розкидали, перетрончили всю кімнату! Куди ж оце годиться?!

Шклянчиха, при появі чоловіка, збирає втрачену хоробрість, бере своє горня — і урочисто до дверей...

— Хай, — каже, — пані Півник міниться, хай злиться, як їй лише захочеться, а я роблю своє. Я гостя по частую своїм борщем! Полтавським.

— Тільки спробуйте, — з кута легенько Півничиха голосочок подає, — тільки спробуйте...

— І спробую! А що?

— Я зараз же усім скажу, що ваш густющий, так званий, борщ — зовсім не борщ, а МОЛДАВАНСЬКА МАМАЛИГА. Ви туди змішали відро картоплі, капусти, гарбузів...

— Ні, гарбузів нема! Чи чуєте — нема! Ви з заздрощів говорите.

— Хоч і немає гарбузів у вашому борщі, а я скажу, що є. Скажу, що ви насипали не лише гарбузів, а й варених бананів. Знеслаблю, як захочу. Ви ліпше не несіть. Я по частую своїм борщем, тернопільським, — і гість буде вдоволений, і нам на нерви спокійніше...

Пані Півник не встигла й кроку ступити, як їй загородила шлях Шклянчиха:

— То й ви не рухайтесь!

— Диви, наказує, мов цісар. Не рухайтесь, чи бач?! А я рухнуся.

— А я біжу до мікрофону — і привсеслюдно відрпартую, що ваш рідесенький борщ — також не борщ, а ЦИГАНСЬКА ЮШКА!

— Мамалига! Для молдаван!

— Юшка! Для циган!

— Можна вдавнитися від вашого борщу!

— А вашим кишки переполіскувать!

Крики сильнішають... До кухні поспішають Копійка, Півник та Сухоребренко... Але втихомирити розпалених жінок не пощастило.

Послали за професором Кунявим, бо хто ж, як не філософ, може розплутати заплутану украй борщову проблему...

Професор ще навіть не ввійшов, ще не переступив порогу, як отетерів із переляку... Що ж це тут робиться?! Його кличуть сюди жінок розбороняти, але, властиво, тут чоловіки бешкетують... Маестро Півник, з широкими, що ось-ось вискочать з орбіт, очима, наступає на Шклянку й доводить йому терпким слівцем та лівою рукою, що борщ на вечорі лише тернопільський давати-муть... А наїжачений від злости Сухоребренко, вхопившись за одяг директора Копійки, узявся вихвалити на всі лади полтавський... Мовляв, полтавський борщ їля Шевченко, Леся Українка і сам Франко, як приїжджав у Полтаву на вакації...

— Рятуймо баль! Рятуймо добрий настрій в залі! — проголошує філософ і кидається з Кирилом шукати допомоги...

Підекакують до полковника Вусатого:

— Пане полковнику, воюють! Розбороніть...

А жіночка полковника за чоловіка заступається.

— Він, — каже, — нікого не буде розбороняти. Він служив у авіації і звик воювати лише на літаках, а не пішком, та ще й у кухні.

Ну що ж... Не будеш спеціально купувати літака, щоб приборкувати кухню. Кидають полковника... Ідуть до молоді... Зустрічають, на щастя, футболіста.

— Пане Іване, ходімо, покажіть свій хист. Підфутбольте, так би мовити, їх усіх суворим словом.

— Не здібний, — каже, — не можу, нога опухла від учорашнього змагання. А без ноги говорити я не вмію.

Ще б пішли шукати — та чують — у кухні втихло... Виходить, сварка припинилася...

Нарешті! Хоч пізно, а дійшли згоди.

І ось якої!

Обидві групи погоджуються, що вихід із сліпого закута — один — ніякого борщу в залі не показувати! Відкликати його! Замінити будь-чим-будь, чи курбю, чи яким пундиком, чи пивом. . . Тільки не БОРЩ! Не БОРЩ сварливий!

Зграбленька панночка знову підступає до дорогого гостя... Винувато закліпала і зашарілася...

— Знаєте, з борщем не так... Може б ви котлетку забажали, — осмілюється вона запропонувати твердішу, що не викликає ніяких суперечок, страву.

— Та ні, ждатиму борщу.

— Борщик ще тільки закипів, ще вариться, — мнучи

хвартушок, ледь-ледь промовило дівча. — І невідомо, коли звариться...

— Я почекаю трохи.

— Можете чекати ще довгенько, бо борщ... не... не... впрів.

— Упріє.

— Навряд. — І вже відходячи, панночка стиха додає про себе: «Чи борщ упріє, а начальство від нього добре вже зіпріло».

Тоді Іван Димитрович наважився... До гостя підсидає... Йому охоту до борщу перебиває... А гість затявся. Не розуміє натяків. Настирився та й годі... Що не кажи йому, а він: «Хай вариться», «Нехай кипить», «Смачнішим буде», «Чекатиму».

Аж, врешті, рішаються сказати гостеві без викрутасів — мовляв, борщик не вдався і не подадуть його до столу...

Відкашлюється маестро Півник:

— Борщ зіпсувався, — випалює маестро з переляку... і вмовкає.

— Не зіпсувався, а не... не... вдався, — допомагає Іван Димитрович... і ЗОЙКАЄ. А щоб не крикнути, прикриває розхилені від подиву уста. Що ж це таке??!

Півник та Іван Димитрович впиваються очима наперед й синіють від всевишараючого гніву!

Сторож, Кирило Куш, у халатіку біленькому, несе через залю ТАРІЛКУ З СТРАВОЮ!!

— Невже то борщ несе той мудрагель?! Уб'ю на місці! — зривається на рівні ноги Іван Димитрович.

— Що ж то старий придумав?! Чи йому жити на-
доїло! — хмарніе маестро Півник.

Та було вже пізно Кирила до кухні завертати... Він
уже поміж народом походжає... До гостя шанобливо при-
ступав...

— Хоч довго готували — та на славу борщик удав-
ся. На здоров'я споживайте.

Поставив гостеві тарілку, моргнув усім, ніби ка-
зав: — «Ага, перехитрив усіх!» — і переможно відда-
ляється...

Коли... начальство його наздоганяє...

— Пане Кириле, буде скандал! — погрожує Іван
Димитрович.

— Ще й з музикою! — шипить маестро Півник.

— З якої СТОРОНИ борщик??

— Ні з якої.

— Як це ні з якої??

— А так. Взяв трохи з вашого горнятка, а трохи
з вашого — та і ЗМІШАВ.

— ЗМІШАЛИ?

— Атож. А що ж зробити, щоб замирити вас. Гово-
рите про єдність — а гризитеся. А я на ділі єдність по-
казав. Зробив суцільний, примирливий борщик. Повіри-
те — ви вибачте, що я змішав борщі — ви змусили
мене, змусили СОБОРНИЙ БОРЩ зробити.

Сказав... Моргнув ще раз і вийшов із залі...